

ALEX. LĂPĚDATU

EPISCOPIA STREHAI

ȘI

TRADIȚIA SCAUNULUI BĂNESCU DE ACOLO

BCU Cluj / Central University Library Cluj
STUDIU ISTORIC

BUCUREȘTI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-SOR ION ST. RASIDESCU
16, STRADA DOAMNEI, 16.

1906

15.440

258

EPISCOPIA STREHAI

ȘI

TRADIȚIA SCAUNULUI BĂNESCU DE ACOLO

DE ACELAȘ AUTOR:

Rudul-cel-Frumos, studiu istoric, în „Transilvania“, Sibiu 1902.

Documentele istorice din Arhivele Brașovului, răspuns la o critică, București 1903.

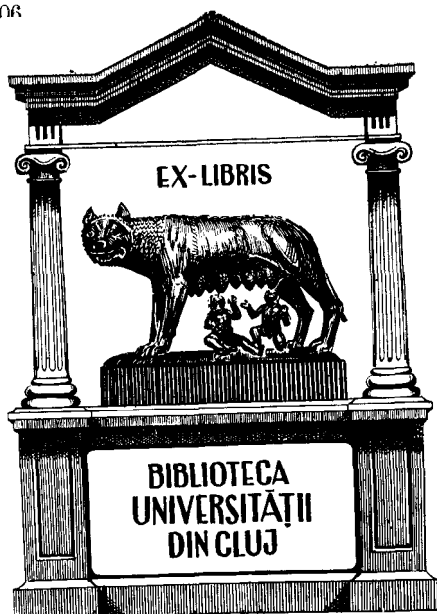
Vlad-Vodă Călugărul, monografie istorică, București 1903.

Câteva cuvinte asupra bisericilor Trei-Ierarhi și Sf. Nicolae-Domnesc din Iași, scriere ocazională, în colaborare, București 1904.

Ștefan-cel-Mare, istorie populară, în biblioteca societății „Steaua“, București 1904.

Manuscrisele dela Bisericanii și Râșca, descriere, însemnări, note și escur-uri, București 1906.

Damaschin Episcopul și Dascălul, traducătorul cărților noastre de ritual, București 1906

ALEX. LĂPĂDATU

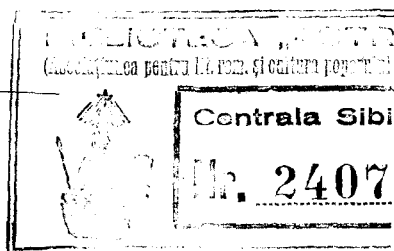
EPISCOPIA STREHAI

ȘI

TRADIȚIA SCAUNULUI BĂNESCU DE ACOLO

BCU Cluj / Central University Library Cluj

STUDIUL ISTORIC

BUCUREȘTI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÔBL“ S-SOP ION ST. RASIDESCU

16, STRADA DOAMNEI, 16.

1906

BCU Cluj-Napoca

I.

Într'o notă istorică, comunicată Academiei Române în 5 Martie 1904, d-l I. Bianu a arătat cum din mai multe documente aflătoare în biblioteca acestei instituțiuni, reese lămurit lucru că în penultima decenie a secolului al XVII-lea a existat în Țara-Românească o Episcopie cu reședința la mănăstirea Strehaia din Mehedinți și cu teritoriu de jurisdicție bisericească rupt, temporar, din acel al Episcopiei Râmnicului-Noului Severin, atunci ca și astăzi, cel mai întins al Țerii-Românești, după acel al Mitropoliei Ungro-Vlahiei (1).

Din buna înțelegere a documentelor tipărite în această notă istorică, se poate convinge ori și cine cum că, cu adevărat, existența odinioară a unei Episcopii la Strehaia se prezintă ca un fapt istoric de netăgăduit (2), care aduce cunoașterii trecutului nostru bisericesc o contribuțiune pe cât de prețioasă pe atât de interesantă. Căci, într'adevăr, când în hrisovul mare, domnesc, din 15 Aprilie 1673, prin care se așează birul preoților la vremea haraciului (3), Grigorașcu-Vodă Ghica, Domnul de atunci al Țerii-Românești, spune că a întocmit această așezare de bir „dimpreună cu toți Arhieriei țerii: *cu cinstitul și preasfințitul părintele nostru chir Varlaam Mitropolitul țerii* (4)

(1) I. Bianu, *Episcopia Strehaiei în anii 1673—1688*, notă istorică; din *Analele Academiei Române*, seria II, t. XXVI, memoriile secțiunii istorice.

(2) D-l Iorga l-a primit. V. *Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1688*, București 1904, p 170 și nota 2.

(3) Orig. Acad. Rom. Publicat la I. Bianu, *o. c.*, pp. 2--5.

(4) Dela 1672 (= 7181) Decemvrie 24 până la 1679 Aprilie 15. Data întâi o dă Pomelnicul Mitropoliei Ungro-Vlahiei, scris în 1697 din porunca Mitropolitului Theodosie (*Acad. Rom.*, ms. 2101; cf. Iorga, *Studii și Documente privitoare la Istoria Românilor*, V, p. 629); a doua *Condica Sfântă*, ed. Ghe-nadie Enăceanu, București 1886, pp. 48 și 54.

i chir Ștefan Episcopul Râmnicului (1), *i chir Grigorie Episcopul Buzăului* (2), *i chir Daniil Episcopul Strehăii*“; și când iarăși, într'un alt asemenea hrisov din 2 Martie 1674 (3), prin care se întărește așezământul de mai sus, Gheorghe-Vodă Duca, Domnul aceleași Țeri-Românești, spune, la rândul său, că s'a hotărît „să dea, numai într'un an odată, la vremea haraciului, toți preoții birul lor drept: *însă svânta Mitropolie ughi...* (4), *Episcopia Râmnicului ughi 750, a Buzăului 500 și a Strehaii 150*“:—amândoi acești Domni ne transmit mărturia istorică foarte însemnată din care să putem reconstitui, sub raportul administrației bisericești, orânduirea Țerii-Românești din vremea lor, adecă existența unei a treia episcopii sufragane Mitropoliei Ungro-Vlahiei, anume aceea a Strehaii, pe lângă cele două de mai înainte și mai apoi, a Râmnicului-Noului Severin și a Buzăului.

Așa dar, pe la 1773—1774, ființă, în extremitatea din apus a Țerii-Românești, o Episcopie cu reședința în mănăstirea Strehaiia, dela care și-a primit și numele.

Această Episcopie, evident, își avea un teritoriu de jurisdicțiune bisericească peste care „chir Daniil Episcopul Strehaii“ să-și fi putut exercita în chip efectiv funcțiunea sa. Căci împotriva presupunerii contrare, cum că acest Daniil nu era decât un simplu episcop titular străin, instituit egumen la mănăstirea Strehaiia, cum mai fuseseră destui alții, înainte și în urmă, pe la alte mănăstiri (5), ba chiar și la mănăstirea Strehaiia (6), — împotriva acestei presupuneri, zicem, se pot obiecta următoarele:

Din faptul că Daniil e numit, alături cu Varlaam, Ștefan și Grigorie, între acei „*toți* Arhierei ai țerii“, cari, împreună cu Grigorașcu-Vodă Ghica, au întocmit așezarea birului preoțesc în 1673, reese cu evidență că el ocupă o demnitate similară

(1) Dela 15 Ianuarie 1673 până la 1693; *Condica Sfântă*, pp. 45, 47 și nota 72.

(2) Dela 4 Aprilie 1669 până la 1691; *Condica Sfântă*, pp. 21, 22, 65 și nota 28.

(3) Orig. Acad. Rom. Publicat la I. Bianu, *o. c.*, pp. 5--9.

(4) Loc alb în document.

(5) Vezi mai jos, p. 7 nota 2.

(6) O carte domnească din 1703 (=7211) Aprilie 20 (Acad. Rom., *Condica mănăstirii Strehaiia*, ms. No. 500, f. 74 v.) pentru hotarele moșiei Busul a mănăstirii Strehaiia, ne arată că pe atunci eră egumen acolo *Vlădica Ștefan*.

cu aceștia: eră adică Arhiereu eparhiot și nici de cum numai titular, de care fel erau câțiva chiar atunci în țară (1), fără ca totuși ei să fi fost socotiți între „Arhieriei țerii“ și chemați la sfatul domnesc. Apoi, dacă e adevărat și documentat că acești arhieriei titulari străini, instituiți adesea egumeni pe la bogatele mănăstiri ale Țerii-Românești, își păstrau totdeauna titlul de Episcopi (Vlădici),—e tot atât de adevărat și documentat că mănăstirile în cari egumeniau nu primiau titlul de Episcopii (2). Cazul lui Daniil Episcopul Strehaii deci, nu e cazul unui simplu episcop egumen din aceștia: pentru că autoritatea lui arhierască nu se mărginează numai între zidurile mănăstirii Strehaia,

(1) Antim al Varnei (*Condica Sfântă*, p. 18); Partenie Mitropolitul Adrianopolei (*ibidem*, pp. 22, 26); Ieronim al Târnovei (*ibid.*, p. 25); Emanuil al Patrelor (*ibid.*, pp. 25, 31, 36 și 46); Iosif al Cervenilor (Bulgaria) (*ibid.*, p. 26); Partenie Arhiepiscopul Sotiriopolei (*ibid.*, pp. 31—36); Ipolit Arhiepiscopul Moreii (*ibid.*, p. 37), și Daniil Mitropolitul care a fost la Sofia (Bianu, o. c., p. 10).

(2) Așa, pe la începutul secolului al XVII-lea eră egumen la mănăstirea Dealului Matei de Pogoniana, Mitropolit al Myrelor; Arh. Stat., *mănăstirea Segarcea*, doc. No. 4, din 1615 Mai 19. Pentru activitatea lui de scriitor, cf. Iorga, *Istoria literaturii române în sec. al XVIII-lea*, București 1901, tabla. La 1625 Ianuarie 12, se menționează la Snagov un „Episcop chir Haralampie ce iaste egumen într'această sfântă mănăstire“; Acad. Rom., doc. orig. No. 86—XX. La 1626 Iulie 5 și August 28, se menționează ca egumen la Tismana „părintele arhiepiscop chir Serghie, care este năstavnîc la sfânta mănăstire“; Acad. Rom., doc. orig. No. 33—I și 29—I. Pentru episcopia la Muncaci a acestui Serghie, a se vedea N. Iorga, *Studii, și Documente*, XII p. XLIV—VI: *Istoria bisericii Românilor din Maramureș*. La 1627 Ianuarie 17, se menționează ca egumen la mănăstirea Argeș chir Antonie Episcopul; *Arhiva Istorică*, București 1865, I¹, p. 105. Cf. N. Iorga, *Geschichte des Rumänischen Volkes*, Gotha, 1905, I, p. 275 și nota 1, unde se menționează un astfel de Vlădică și la mănăstirea Tânganul. La 1628 Martie 6, se așează ca egumen pe toată viața la mănăstirea Snagov Partenie, fostul Episcop de peste Pont [Пардѣнію иже кмет нисгдѣ Преспонскій Епископъ]; Acad. Rom., doc. orig., pec. 76; în trad. publicat în *Memoriu asupra mănăstirilor române*, ed. Ministerului de externe, București, 1863, p. 77 squ. La 1629 Iunie 10 și 13, se menționează ca egumen la mănăstirea Dealului „Vlădica Macarie“; Acad. Rom., *Condica Dealului*, ff. 179 și 108. La 1658, Mai 26 și August 31, se menționează un episcop Dionisie ca egumen la mănăstirea Câmpulung; Acad. Rom., *Condica Câmpulungului*, ff. 33 și 36. Și, în sfârșit, ca să încheiem cu aceste exemple cari ne sunt mai la îndemână — căci se pot cită încă destule — la 1683 Februarie 10 se menționează ca egumen al mănăstirii Cotroceni chir Daniil Episcopul; Ionescu G. M., *Istoria Cotrocenilor*, București 1902, p. 43.

ci se întindea mai departe, peste un ținut destul de întins ca să poată alcătui o eparhie, care să fie numită cu același titlu și în același șir cu celelalte eparhii ale țerii; pentru că Daniil nu îndeplinea și funcțiunea administrativă de egumen al mănăstirii, căci în același timp în care el e menționat ca Episcop al Strehaii, documentele menționează, deosebit, un *proegumen* al mănăstirii (1); și, în sfârșit, pentru că, dacă Strehaia ar fi fost numai o simplă mănăstire și n'ar fi avut un teritoriu de jurisdicțiune episcopală, cu venituri, de sigur n'ar fi fost impusă la birul preoțesc în rând cu celelalte Episcopii ale țerii, precum n'a fost impusă atunci la bir nici o altă mănăstire a țerii din atâtea altele mult mai bogate decât Strehaia.

Așa dar atât existența cât și *natura* Episcopiei Strehaii — ca episcopie *efectivă*, luată în întregul înțeles al cuvântului — se prezintă ca un fapt istoric pe deplin constatat.

Acest fapt istoric a constituit în viața pașnicei și puțin însemnatei mănăstiri de atunci un eveniment atât de important în cât s'a socotit, dela început chiar, vrednic de a fi commemorat timpurilor următoare printr'o pisanie, ce s'au scris cu cinstita porunca părintelui Varlaam (Mitropolitul), pă zid, în ciardac, la chiliile arhieresti. „Azi, această pisanie nu mai există (2); dar ea există pe la 1759, când egumenul de atunci al mănăstirii, Theodosie, — „ca să fie întru știința tuturor precum s'au așezat această sfântă Episcopie“ — a transcris'o în Pomelnicul ctitoricesc ce a făcut în acel an mănăstirii Strehaia (3). Iată acea pisanie, în întregime:

„Aciastă sfântă mănăstire Strehaia, ce au fost mai înainte

(1) V. zapisul din 1675 Martie 21, dat „sintei Episcopii Strehaii și sfinției sale Părintelui Daniil Episcopul“, care menționează în acelaș timp ca *proegumen* al mănăstirii pe un Eftimie (Bianu, *o. c.*, pp. 8—9). Tot *proegumeni* au avut pe lângă sine și Episcopii Argeșului.

(2) N. Iorga, *Inscripții din Bisericile României*, București 1905, pp. 210—211 și Ghenadie Enăceanu, *Vizite canonice*, București 1892, p. 120, cari autori nu dau și această inscripție. Se vede că ea a fost distrusă odată cu dărâpă-narea mănăstirii și atenanțelor ei, despre care ne vorbește o inscripție din 1826 (Iorga, *ibid.*, p. 211). Cf. și *Pomelnicul ctitoricesc al mănăstirii Strehaia*, ms. No. 2148 la Acad. Rom.

(3) Ms. citat. E o copie a pomelnicului lui Teodosie, făcută la 1835 din porunca egumenului Auxentie.

vreme Episcopie, unde să cinstește și să prăznuște hramul sfintei de viață făcătoarei și nedespărțitei Troițe, — fost-au zidită din temelie ei de prea bunul creștin răposatul Domn Eu Matei Basarab-Voevod, și au închinat-o lui Dumnezeu a fi mănăstire de sfinți părinți călugări (1). *Iar după ani mulți ai pristinării sale, când au fost în zilele bunului creștin și luminatului Domn Eu Grigorie-Voevod, în domnia mării sale, la anul 1673, — socotitu-s'au dinpreună cu toți cinstiții sfetnicii mării sale și au tocmit și au așezat această sfântă mănăstire a fi Episcopie a Țerii-Românești: pentru că mai dinainte vreme au fost iarăși Episcopie aci, ci fiind surpată mult de putearea varvarilor s'au mutat scaunul la Râmnic; iar această parte de loc au fost rămasă străină după învățătura credinții și după păstorul ei cel adevărat (2). Deci s'au tocmit pre numele ei cu totul săvârșindu-se a fi acest scaun. Și s'au rânduit la această sfântă Episcopie a fi Episcop întâiu chir Daniil de prea luminatul Domn ce s'au numit mai sus și cu blagoslovenia prea cinstitului și prea osfințitului părintelui nostru chir Varlaam, Arhiepiscopul și Mitropolitul a toată Țara-Românească și Exarh Plaiurilor. Așijderea să se știe că au fost în anii aceia povățuitor norodului la scaunul Râmnicului Ștefan Arhiepiscop, proin hodnic la mănăstirea Sadova (3), și al Buzăului [Grigorie] Episcop, proin hodnic și la mănăstirea Dolgopolea (4). Și eu Dima Zugraf am însemnat aceste obraze (5) și am scris pisania aceasta pă zid, în țărdac, la chiliile arhieresti, cu cinstita poruncă părintelui Varlaam ce s'au zis mai sus, fiind la scaunul acesta Episcop chir Daniil, ce au fost strii[n] din țara Moldovei". Apoi urmează:*

„Iar aici, într'acest pomelnic, am scris eu, smeritul egumen al aceștii mănăstiri Strehaia, Theodosie, de neam din Caransebiș, fiind ucenic la sfinția sa părintele Grigorie Episcopul

(1) Mănăstirea e fondată în 1645 (Iorga, *Inscripții din Bisericile României*, p. 210). Cf. și hrisovul de danie al mănăstirii din 1650 (— 7158) Martie 6; *Condica Strehaiei*, f. 7 sq.

(2) Despre fondul istoric al acestei tradiții va fi vorba în partea a doua a acestui studiu.

(3) Pentru egumenia sa la Sadova, vezi actul alegerii lui de episcop, *Condica sfântă*, p. 45 și mai jos p. 11, nota 1.

(4) *Condica sfântă*, p. 21, îl arată ca fiind fost egumen la Brâncoveni.

(5) Окрѣзъ = persoană.

Râmnicului (1); arătat fiind de prea osfinția sa cătră Domnul nostru Eu Scarlat Grigorie Ghica Voivod, m'au cinstit cu egumenia aceștii lavre, fiind și dumnealui Constand[in] Brâncoveanu vel Logofăt (2) mie făcător de bine, leat 1759. Aceasta (i. e. inscripția) am luat, voind ca să fie întru știința tuturor precum s'au așezat această sfântă Episcopie“.

Pisania aceasta, ca și hrisoavele dela 'nceput, cuprinde o mărturie istorică contimporană cu privire la cestiunea ce ne preocupă. Însemnătatea ei însă întrece pe aceia a pomenitelor hrisoave, prin faptul că nu ne dă numai dovada despre existența odinioară a Episcopiei Strehaia, ci ne lămurește, direct, și natura ei, — lucru pe care noi a trebuit să-l stabilim mai sus, indirect, prin interpretarea mai mult de natură logică, a unor mărturii istorice conexe. Într'adevăr, din pisania reproducă puțin mai înainte vedem că acel ce a alcătuit-o — cărturar de sigur! — după ce ne spune cum Grigorie-Vodă Ghica, socotindu-se „dimpună cu toți cinstiții sfetnicii mării sale, au tocmit și au așezat această sfântă mănăstire (Strehaia) a fi Episcopie a Țerii Românești“ — îndreptățește istoricește această așezare ca o continuare sau, mai bine zis, ca o reîntemeiere a vechii Episcopii oltene, al cărei scaun a fost mutat dela Strehaia la Râmnic, zicând: „pentru că mai dinainte vreme a fost iarăși Episcopie aci, ci fiind surpată mult de puterea varvarilor s'au mutat scaunul la Râmnic, iar această parte de loc au fost rămasă străină după învățătura credinții și după păstorul ei cel adevărat; deci s'au tocmit pre numele ei, cu totul săvârșindu-se a fi acest scaun. . . .“

Dar, pentru ca legătura între noua așezare episcopală dela Strehaia și vechia episcopie olteană să se fi ivit în mintea pisarului cărturar, trebuiă, mai înainte de toate, ca Episcopia întemeiată la 1673 în Strehaia să fi fost o episcopie în întregul înțeles al cuvântului, *reală*, — adică asemuitoare sub raportul organizării bisericești și administrative cu Episcopia Râmnicului-

(1) Dela 1749 Mai 8 până la 1764 Mai 21, când s'a paretisit; *Condica sfântă*, pp. 151 și 179. A murit în 1777 Decemvrie 28 și s'a îngropat în biserica Episcopiei Râmnicului; v. A. Lăpădatu, *Manuscrisele dela Bisericiani și Râșca*, București 1906, p. 5, nota 1.

(2) Nepot de fiul nefericitului Voevod; cf. *Genealogia Cantacuzinilor*, ed. N. Iorga, București 1902, p. 410.

Noului Severin, al cărei mai vechiu scaun tradiția istorică îl pune ca fiind fost așezat în Strehia. Și, de sigur, așa a fost! Căci nu vedem în ce alt chip s'ar putea explica îndreptățirea istorică a întemeierii Episcopiei Strehaii pe care ne-a transmis-o pisania lui Dima Zugraful și a cărei interpretare am dat-o în aceste rânduri.

Acum, după ce s'a contatat și dovedit, în chip convingător credeam, atât existența cât și natura Episcopiei Strehaii și mai înainte de a cerceta: cine a fost chir Daniil Episcopul, cât timp a păstorit el și care a fost teritoriul său de jurisdicție episcopală, — e de nevoie credem să căutăm a stabili cât mai de aproape: timpul și împrejurările în cari s'a putut întemeia în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea această a treia Episcopie a Țerii-Românești.

Timpul nu e atât de greu de stabilit cât împrejurările. Într'adevăr, pisania contimporană, comemorativă actului înființării Episcopiei Strehaii, ne mărturisește că aceasta s'a făcut „la anul 1673....., în zilele luminatului Domnău Eu Grigorie Voevod. . . , cu blagoslovenia prea osfințitului chir Varlaam, Arhiepiscop și Mitropolit a toată Țara-Românească....., (fiind) povățuitor norodului la scaunul Râmnicului Ștefan Arhiepiscop“. — Aceasta n'a putut fi însă decât numai după 15 Ianuarie 1673, adică numai după ce Ștefan egumenul Sadovei (1) a fost înălțat la treapta de Episcop al Râmnicului-Noului Severin (2). Așa dar între această dată și aceia dela 15 Aprilie 1673, când posedăm cea dintâi mențiune documentară despre existența Episcopiei Strehaii (3), trebuie stabilit timpul întemeierii acestei Episcopii în niște împrejurări cari — din cele ce cunoaștem până acum privitor la cestiune — nu se pot stabili cu siguranță.

Totuși credem că ne vom putea apropia mult de ele, foarte mult chiar, dacă le vom căuta în legătura evenimentelor ce urmează crizei bisericești provocate în Țara-Românească la 1672

(1) La 1655 îl găsim pentru prima oară menționat ca egumen aci (*Condica Sadovei*, la Acad. Rom., f. 31). Îl mai găsim apoi la 1660 August 28, 1661 Ianuar 1 și 11, 1662 Aprilie 1, 1668 Maiu 3 și 1669 Aprilie 22 (*ibidem*, ff. 63, 13, 84, 85, și 202).

(2) *Condica sfântă*, pp. 45—6.

(3) Bianu, *o. c.*, p. 2 sq.

prin caterisirea Mitropolitului Theodosie și înlocuirea lui cu Dionisie Grecul, egumenul dela sf. Treime din București (1).

Se știe anume cum că scurt timp în urmă, prin moartea acestui Dionisie, Varlaam, Episcopul Râmnicului, se alege Mitropolit (1672 Decembrie 24) (2), iar Ștefan, egumenul Sadovei, se alege Episcop în locu-i la Râmnic (1673 Ianuar 15). Acesta însă, retrăgându-se în Eparhia sa, a rămas, contrariu Mitropolitului său, cu totul deoparte de pasionatele lupte politice lăuntrice cari frământau țara în această vreme și cari isbutiseră să atragă în mijlocul lor până și biserica noastră (3). Astfel fiind situațiunea, se înțelege că drepturile de jurisdicție eparhială ale lui Ștefan al Râmnicului puteau fi reduse — fără teamă de împotrivire — în folosul personal al unui arhiereu favorit Domnului și Mitropolitului țerii, — cum pare ar fi fost cazul sus pomenitului Daniil „arhiepsicopul“, pentru care numai s'a alcătuit în 1673 Epsicopia Strehaii (4).

Procedeuul a fost simplu și normal, întru cât în istoria bisericii noastre găsim, mai pe urmă, nn caz identic : întemeierea, în 1793, a Episcopiei Argeșului pe sama personală a învățatului și meritosului Iosif (5), fost protosnicel (6) al Epsicopului Filaret la Râmnic (7) și apoi, când și acesta trecu la Mitropolie, Epsicop titular al Sevastei (8). Căci precum în 1793 sfatul țerii, la propunerea și cu învoirea Mitropolitului Dositei Filitis (9), a găsit cu cale să așeze o nouă Episcopie la Argeș pe seama lui Iosif al Sevastiei (10), — așa și la 1673 — după cum am văzut

(1) Pentru rectificarea datei v. Al. Lăpădatu, *Convorbiri literare*, XXXIX, No. 11—12, recensiune la *Fragmente privitoare la Istoria Bisericii Române* de N. Dobrescu, Budapesta 1905.

(2) Pomelnicul citat al Mitropoliei, la Academie — cf. N. Iorga, *Studii și Documente*, V., p. 629.

(3) Iorga, *Despre Cantacuzini*, studii istorice, București 1902, p. LXI sq.

(4) Iorga, *Istoria literaturii religioase*, p. 170 nota 2.

(5) *Condica sfântă*, nota 146.

(6) Iorga, *Contribuiri la ist. lit. rom. în sec. XVIII și XIX* (I Scriitori bisericesti), în *Anal. Acad. Rom.*, t. XXVIII, memoriile sect. lit. (sub presă).

(7) Dela 1780 Ianuar până la 1792 Septembrie; *Condica sfântă*, pp. 231 și 253.

(8) Ales la 1792 Februarie 29; *Condica sfântă*, p. 244.

(9) Dela 1793 Octombrie până la 1810 Ianuarie; *Condica Sfântă*, pp. 275 bis și 341.

(10) *Condica sfântă*, p. 280 bis.

că ne spune inscripția comemorativă dela Strehaia — tot sfatul țerii, cu învoirea Mitropolitului Varlaam, a așezat „această sfântă mănăstire (Strehaia) a fi Epsicopie a Țerii-Românești“. — Iată dar în ce chip — întru împrejurările presupuse — s'a întemeiat Episcopia Strehaili.

Să vedem acum: cine a fost chir Daniil Episcopul, cât timp a păstorit el și care i-a fost teritoriul de jurisdicțiune episcopală?

D-l I. Bianu a identificat pe acest „chir Daniil“ cu „Daniil Mitropolitul care a fost la Sofia“ (1), iar d-l N. Iorga cu Daniil Andreian Panonianul care a tradus „Îndreptarea Legii“ din 1652 (2) și pe care părintele canonic Bunea îl identificase, la rândul său, cu Daniil, Episcop Ardealului prin părțile Făgărașului între 1654—56 (3). Inșă inscripția de la Strehaia ne-a lăsat o informație cu privire la acest Daniil Episcopul Strehaili, care ne silește a ne depărta de la identificările menționate mai sus și bazate numai pe identitatea de nume a unor fețe bisericești contemporane, dar evident deosebite. Într'adevăr, ea ne spune cum că chir Daniil Episcopul „*au fost striin, din țara Moldovei*“. Iar această mărturie, contimporană, nu o putem pune la îndoială, cu atât mai vârtos cu cât, câțiva ani mai apoi, un zapis moldovenesc din 1686 menționează pe un „arhiepiscop Daniil“, care împreună cu Theodosie, fost Mitropolit al Moldovei (1674) (4), cumpără moșie „la capul târgului Focșanii de sus“ (5). Și acesta nu e, credem, altul, decât acelaș cu Daniil Episcopul Strehaili „din țara Moldovei“ — unde se va fi retras iarăși după ce și-a încheiat cariera sa episcopală în Țara-Românească.

Căci Episcopia lui Daniil la Strehaia — care începe, cum am văzut, între 15 Ianuarie și 15 Aprilie 1673, când și seria egumenilor mănăstirii, Nicolae, Ștefan, Teodosie, Vasilie, Grigorie

(1) *O. c.*, p. 10.

(2) *Istoria literaturii religioase*, I. c.

(3) *Vechile Episcopii românești*, Blaș 1902, p. 110 sq.

(4) Numai câteva luni, după retragerea lui Dosoftei în Polonia; cf. Melchisedec, *Cronica Romanului*, I, p. 302—3.

(5) Iorga, *Studii și Documente*, VII, pag. 321—2; cf. Idem, *Istoria literaturii religioase*, p. 180.

și Eftimie (1), se întrerupe—ține numai până la 1675, când posedăm cea din urmă mărturie asupra ei (2) sau *poate* chiar până aproape de 1688, când seria egumenilor reîncepe cu Serafim (3) și se continuă, până la sfârșitul veacului al XVIII-lea, cu Silvestru, Sava, Partenie, Ilarion, Gavriil, Inochentie, Teofil și Teofan (4).

Cât despre teritoriul de jurisdicție bisericească al Episcopiei lui chir Daniil, el se poate deduce, aproximativ, printr'o simplă socoteală aritmetică: raportând numărul ținuturilor ce alcătuiau Eparhiile Râmnicului și Buzăului la sumele de bir impuse acestor Eparhii prin așezământul din 1673 al dării preoților la vremea haraciului. Într'adevăr, jurisdicția Eparhiilor arătată în *Istoria*

(1) Menționați: *Nicoale*, la 1649 Decembrie 11 și la 1650 Octombrie 25 (*Condica Strehaii*, scrisă la 1791 de Dionisie Ecclesiarhul, ff. 22 sq. și 25 v.); *Stefan*, la 1654 Iunie 25 (*ibid.*, f. 5 v.); *Teodosie*, la 1654 Iulie 8, Iulie 30 și Septembrie 1 (*ibid.*, ff. 102, 102 v. și 6 v.); *Vasilie*, la 1665 Iunie 7 (*ibid.*, f. 35 v.); *Grigorie*, la 1668 Mai 27 și la 1669 (*ibid.*, ff. 9 și 36 v.), și *Eftimie*, la 1673 Ianuarie 17 (*ibid.*, f. 9 v.).

(2) Dela 1675 Aprilie 27 (Bianu, *o. c.*, p. 9). Cele anterioare sunt din: 1673 Aprilie 15; 1674 Martie 2 și 1675 Martie 21 (Bianu, *ibid.*, pp. 2 sq., 5 sq. și 8). În acest timp mănăstirea avea un *proegumen*. pe *Eftimie*, care semnase mai înainte ca egumen (Bianu, *ibid.*, p. 9). Tot așa și Episcopia Argeșului avea în mănăstire un *proegumen* (cf. Iorga, Contribuiri la istoria literaturii române în sec. al XVIII-lea și al XIX, I Scriitori bisericești, în *Anal. Acad. Rom.*, ser. II, tom. XXVIII, mem. secț. lit., sub presă).

(3) Menționat la 1688 Mai 5 și Decembrie 22 și la 1689 August 20 (*Condica Strehaii*, ff. 103, 44 v. și 9 v.).

(4) Menționați: *Silvestru*, la 1695 Aprilie 15, 1696 Februarie 19 și 1699 Ianuarie 16 și 28 (*ibid.*, ff. 103, 103 v., 104 și 104 v.); *Sava*, la 1702 Aprilie 10 și 12, la 1705 Octombrie 24, 1711 Aprilie 20, 1712 Decembrie 1, 1713 Mai 27, 1715 Mai 12 și Iulie 3 și la 1716 Aprilie 27 (*ibid.*, ff. 24 v., 37 v., 4, 87, 104 v., 87, 10, 105 și 10 v.); *Partenie*, la 1724 Aprilie 1, 1728 Decembrie 17, 1725 Mai 25 (*ibid.*, ff. 105 v. și 61), 1731 Iunie 20 (Hurmuzaki, *Documente*, VI, p. 421), 1732 Iunie 14, 15 și 16, 1732 Iulie 6 și 1733 Septembrie 3 (*Condica Strehaii*, ff. 52, 75 sq., 88, 89, 76 v. sq. și 89); *Ilarion*, la 1747 Ianuarie 13 (*ibid.*, f. 45); *Gavriil*, la 1754 Octombrie 11 și 1763 Octombrie 22 (*ibid.*, ff. 45 și 90); *Inochentie*, la 1765 Octombrie 24, 1766 Iunie 8, 1767 Mai 19 (*ibid.*, ff. 82, 92 și 45 v.); *Teofil*, la 1777 August 8, Septembrie 1, Noembrie 18 și Decembrie 8, 1778 August 29 și Noembrie 25, 1779 Iunie 7, 1781 Mai 16, 1782 August 2 și 1785 Iunie 20 și Iulie 5 (*ibid.*, ff. 92 v., 53 v., 46, 47 v., 48, 99, 11 v., 98 v., 13 v., 25 v. și 27), și, în sfârșit, *Teofan*, la 1785 Iulie 6 și 1786 Iunie 30 (*ibid.*, ff. 54 v. și 107).

Terii-Românești — tipărită de frații Tunusli (1) — ca existentă pe la 1776 (2), data alcătuirii ei de cătră Banul Mihai Cantacuzino (3), eră de sigur aceeași cu un secol două înainte (4), precum a rămas aceeaș cu un secol în urmă, — afară de schimbarea ce a provocat în 1793 întemeierea Episcopiei Argeșului, alcătuită din județele Argeș și Olt, luate dela Mitropolie, cărora

(1) La Viena în 1806. V. traducerea lui Sion, București 1863, p. 172.

(2) E de nevoie să relevăm cum că pentru Eparhia Buzăului, jurisdicția arătată la Tunusli e cea existentă numai între anii 1771—1774 (Slam-Râmnic, Buzău, Săcueni și Brăila). Și anume iată de ce: când armatele pravoslavnice sub comanda Baronului de Elmpt ocupase Principatele, Turcii fiind considerați ca alungați din cetățile și ținuturile ce stăpâneau dincoace de Dunăre, cari ținuturi sub raportul administrației bisericești alcătuiau Mitropolia Proilaviei, Mitropoliții din Țara-Românească și Moldova se înțeleseră să desființeze această Mitropolie, al cărui păstor Danil murise în 1771, și să încorporeze ținuturile ei jurisdicționale Eparhiilor la cari aceste aparținuseră mai dinainte vreme. Astfel și atunci, în Ianuarie 1771, se dă între altele și Brăila scaunului Buzăului (Melchisedec, *Cronica Hușilor*, București 1869, p. 313 și Apendice, p. 148). Dar această orânduire bisericească n'a ținut decât până la tractatul dela Kuciuk-Kainargi din 1774, când Turcii și-au reluat stăpânirea în miază noaptea Dunării (v. D. A. Sturdza și C. Colescu-Vartic, *Acte și documente relative la Istoria renașterii României*, București 1900, v. I, p. 125 sq.) și Mitropolia Proilaviei s'a reînființat.

(3) N. Iorga, *Ist. lit. rom. în sec. al XVIII-lea*, II, p. 128 sq. Cu acest prilej ținem să însemnăm aci că am văzut, prin Noemvrie anul trecut, la un d. Varcas, grec din Mitilinee, un ms. grecesc foarte frumos, domnesc de sigur, al *Istoriei Terii-Românești*, tipărită de frații Tunusli, în-8° mare. În deosebire de cartea tipărită și de alte mss. ale acestei opere (v. C. Litzica, Manuscrisele grecești din bibl. Acad. Rom., în *Anal. Acad. Rom.*, ser. II, t. XXIII, No. 42, p. 45), acesta cuprindea o prefață datată Ianuarie 1776, în care se spune că lucrarea a fost alcătuită de Mihai Cantacuzino din istorii vechi și hrisoave. Acest lucru poate incredința acum pe ori și cine despre cele susținute cu atâtea dovezi și cu atâtea convingere de d-l Iorga (*ibid.*, II, I. c.) că opera tipărită de Tunuslii se datorește Banului Mihai Cantacuzino, autorul Genealogiei neamului său.

(4) Tot așa o arată Inochentie, Episcopul Râmnicului, într'o scrisoare din 1731 către Comitele Vallis în care-i cere păstrarea statului-quo la numirea egumenilor. Mitropolia avea nouă ținuturi: Ialomița, Prahova, Ilfov, Dâmbovița, Muscol, Argeș, Olt, Teleorman și Vlașca; Episcopia Râmnicului cinci: Vâlcea, Romanați, Jiul-de-sus, Jiul-de-jos și Mehedințiul; iar Episcopia Buzăului trei: Slam-Râmnicul, Buzăul și Săcuenii (v. Hurmuzaki, *Documente*, VI, p. 508). Asemenea un document din 1698 Mai 29 ne înseamnă cele trei ținuturi aparținătoare Episcopiei Buzăului (v. N. Iorga, *Studii și Documente*, V, p. 346).

s'a adaos în zilele noastre Vlașca, tot dela Mitropolie. — Deci în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, jurisdicția bisericească a Episcopiei de Buzău se întindea peste ținuturile Slam-Râmnic, Buzăul și Săcuenii, iar jurisdicția bisericească a Episcopiei Râmnicului peste ținuturile Romanăți, Vâlcea, Dolj, Gorj și Mehedinți. Dacă acum raportăm la numărul ținuturilor ce alcătuiau aceste eparhii suma de bir impus lor (500 ughi la cele trei ținuturi ale Buzăului și 750 ughi la cele 4 ale Râmnicului, căci exceptăm Mehedințul ce presupunem că alcătuiă teritoriul jurisdicțional al Episcopiei Strehaii), — constatăm că se venea în termin mediu între 150—200 de ughi de fiecare ținut. De aci reese, judecând după cei 150 de ughi cu care a fost impusă la bir Episcopia Strehaii, că teritoriul ei de jurisdicție bisericească trebuie să se fi întins, în mijlociu, peste un ținut întreg, în cazul nostru acel al Mehedinților. Se înțelege, această socoteală e numai aproximativă; dar o alta, după alte date, nu e cu putință.

Cu aceasta, încheind cestiunile ce ne-am propus mai sus a le lămuri în chip complet și, dacă cumva vom fi isbitut, definitiv, — rezumăm :

În penultima decenie a secolului al XVIII-lea, documentele vremii ne mărturisesc despre existența, în extremitatea din apus a Țerii-Românești, a unei Episcopii cu reședința în mănăstirea Strehaii. Această Episcopie, care și-a primit numele dela mănăstirea de reședință, a fost — după cum reese din interpretarea unor mărturii istorice directe și a altora conexe — a fost, zicem, o Episcopie *efectivă*, în întregul înțeles al cuvântului: cu teritoriu de jurisdicțiune bisericească și cu legături ierarhice îndătinat. Ea s'a întemeiat între 15 Ianuarie și 15 Aprilie 1673 pe seama personală a lui chir Daniil „arhiepiscopul“, de origine din Moldova. Și această întemeiere s'a făcut în chip normal, cu învoirea Domnului și a Mitropolitului și cu chibzuirea sfatului țerii, — tot așa precum mai târziu, în 1793, s'a întemeiat și Episcopia Argeșului, pe sama personală, la început, a lui Iosif Episcopul titular al Sevastiei. Pe când însă aceasta din urmă s'a menținut, Iosif având urmași până în ziua de azi, cea dintâi, din împrejurări cari ne sunt necunoscute și cari, foarte probabil, necunoscute ne vor și rămânea, s'a menținut

puțin de tot, nici măcar atât se pare cât Episcopul pentru care s'a întemeiat:— până la 1675 sau poate chiar până aproape de 1688, când seria egumenilor mănăstirii Strehaia, întreruptă la 1673, s'a redeschis. În sfârșit, teritoriul de jurisdicție bisericească al Episcopiei Strehaii s'a întins - după singurul calcul cu puțință de făcut - în mijlocii peste un ținut întreg, în cazul nostru acel al Mehedinților.

Confirmarea definitivă a acestor rezultate ne-o face și mărturia hotărâtoare pe care ne-a lăsat-o învățatul scriitor contimporan Stolnicul Constantin Cantacuzino în scrisoarea sa de informații istorice, geografice și politice, adresată în 1694 Generalului Conte de Marsigli (1), ca răspuns la întrebările ce acesta-i pusese cu privire la Țerile Române, spre întregirea datelor însemnatei sale opere „Danubius pannonico-mysicus“ (2). Căci iată, într'adevăr, ce se citește în această scrisoare cu privire la organizația bisericească a Țerii-Românești:

„Dominio ecclesiastico in Valachia, diviso in un metropolita, due vescovi et un terzo da pochi anni in quà abolito: metropolita che risiede in Bucureste, viscovati (in) Rimnik (et) Buseo; Strahaia abolito (3).

(1) Publicată după ms. păstrat în Biblioteca Universității din Bologna de d. Iorga în Manuscripte din Bibliotecii străine, *Anal. Acad. Rom.*, ser. 2-a, t. XXI, mem. sec. ist., p. 67 sq. și în *Operele lui Constantin Stolnicul Cantacuzino*, București 1901, p. 41 sq.—Cf idem, *Ist. lit. rom. în sec. al XVIII-lea*, I, p. 405.

(2) Tipărită în Haga—Amsterdam, 1726.

(3) Iorga, Manuscripte din Bibliotecii străine, *op. cit.*, p. 71 și *Operele lui Constantin Cantacuzino*, p. 46.

II.

S'a văzut în partea întâia a acestei cercetări cum pisania comemorativă a Episcopiei Strehaii îndreptățește istoricește așezarea acestei Episcopii la mănăstirea Strehaia, pe temeiul tradiției, locale de sigur, ce spune că scaunul mai vechiu al Episcopiei oltene, înainte de a se fi strămutat la Râmnic, a fost la Strehaia. Am lăsat pentru aceasta a doua parte a cercetării noastre explicarea acestei tradiții, de oare ce ea cere prealabil explicarea unei alteia dela care însăși pornește și la care acum trecem: *tradiția scaunului bănesc dela Strehaia*.

Domnul, care, asemenea Marelui Ștefan în Moldova, a acoperit pământul Țerii-Românești cu bogate și numeroase ctitorii de biserici și mănăstiri, Matei Basarab, a zidit în anul 1645 (=7153) și mănăstirea sfintei Troițe dela Strehaia (1). Și ca pe toate celelalte ctitorii ale sale, a înzestrat și pe aceasta cu întinse și bogate proprietăți. Astfel prin hrisovul mare, de danie, din 1650 Martie 6 (2), Matei-Vodă întărește mănăstirii Strehaii — pe lângă moșia cu același nume — și următoarele sate: Stângăcelele amândouă, din dos și din față (3), Bresnițele asemenea amândouă, de jos și de sus (4), Vlădășești (5), Coșcodia și Busul (6). Toate aceste sate fusese anume cumpărate de Matei-Vodă pentru a

(1) Pisania la Iorga, *Inscripții din Bisericile României*, I, 210 și la Ghenadie Enăceanu, *Visite canonice*, p. 120.

(2) *Condica Strehaii*, f. 7 sq.

(3—4) Lângă Strehaia, în pl. Motru-de-jos, jud. Mehedinți.

(5) Azi cătun în comuna Cernaia, pl. Motru-de-jos, jud. Mehedinți.

(6) În pl. Dumbrava, jud. Mehedinți.

fi date de zestre sfintei sale mănăstiri (1). Moșia Strehaii însă— la venitul căreia Domnul mai adăogase jumătatea vămei târgului de acolo (2)—fusesse, cum ne spune hrisovul său de danie, „de moștenire dela moșii domniei mele“. Să cercăm dar a ne rădica cu istoricul Strehaii până la acești „moși“ ai lui Matei-Vodă, ca să vedem cine erau ei.

Constantin-Vodă Cârnuț ne spune într'un hrisov din 1654 (=7162) Iunie 25 că Matei-Vodă, „știind cum au fost acest sat Strehaia dela moșii și dela părinții domniei lui“—l-au cumpărat dela jupan Constantin Postelnicul (Cantacuzino) și dela jupan Istratie vel Postelnic, ginerile Doamnei Ancuța (2), soția lui Nicolae Pătrașcu-Vodă, cu 800 galbeni (3). În stăpânirea acestor doi boieri însă, Strehaia n'a putut ajunge decât prin zestre dela cele două fete ale lui Radu-Vodă Șerban: Doamna Ancuța și

(1) *Stângăcelele*, dela feciorii Predei Vornicului Cepleanu, anume: Gheorghe Vornicul Sărdănescu, Dumitrașcu Păharnicul, Mihailu Spătarul, Paraschiva, Preda și Iudita (*Cond. Strehaii*, f. 7 v.; cf. și zapisul din 1638 (=7146) Ianuarie 12, prin care Dumitrașcu Clucerul din Spineni, feciorul Predei Clucerul Țânțăreanu, vinde lui Matei Basarab niște rumâni în Stângăceaua, *ibid.*, f. 20 v.). — *Bresnițele*, dela moșnenii cari i s'au vândut rumâni (*ibid.*, f. 7 v.). — *Coșcodia*, asemenea dela sătenii cari s'au vândut rumâni în 1646 (=7154) Mai 26 (*ibid.*, f. 68 v. Satul însă — zice Matei Basarab în hrisovul din 1650 Mastie 6 — „au fost de moștenire dela moșii și strămoșii domniei mele. Apoi a fost miluit unei slugi anume Cârstea Praja pentru slujba lui cea dreaptă. Și tot a fost pre sama lui. Iar după aceea Cârstea Praja, el a fost vândut satul Coșcodia cu moșie cu tot de s'au făcut boeriu. Iar când au fost în zilele domniei mele, sătenii din sat din Coșcodia, ei au știut că au fost de moștenire ai domniei mele și au venit la domnia mea și au vândut moșia cu tot venitul din hotar până în hotar“, *ibid.*, f. 8). — Și, în sfârșit, *Busul*, dela sătenii cari s'au vândut rumâni în 1644 (=7153) Decembrie 14 (*ibid.*, f. 74). Cf. pentru aceste proprietăți și Hurmuzaki, *Documente*, VI, pp. 442—3, Raportul despre privilegiile, averile și veniturile mănăstirilor oltene.

(2) V. cartea lui Constantin Brâncoveanu din 1705 (=7214) Octombrie 24, prin care întărește mănăstirii Strehaia să aibă a lua jumătate din venitul vămiei târgului *Cerneți*, care mai înainte vreme se ținea la Strehaia; însă căzând această localitate în „drumul oștilor“, negustorii nu se mai duceau la târg, ceea ce a făcut pe însuși Brâncoveanu să mute târgul la *Cerneți*, *Condica Strehaii*, f. 4. Cf. și Hurmuzaki, *Documente*, VI, p. 273, Raportul lui Ignatie Haan despre mănăstirile din Oltenia.

(3) Ținea pe Ilinca, flica ei. V., Elie Nicolescu, Evstratie Vistierul, în *Noua Revistă Română*, v. IV (1901), p. 331 sq.

soru-sa Doamna Elina, soția lui Constantin Postelnicul Cantacuzino. Și într'adevăr, un document din 1611 (=7120) Noemvrie, prin care Radu-Vodă Mihnea dăruiește lui Ion Comisul satul Strehaia, ne spune că acest sat fusese a lui Șerban-Vodă (1). Știm însă că acesta, la moartea sa, lăsase toate moșiile câte avusese despre partea maică-sa, Doamna Maria, fetelor sale Ancăi și Elinii „ca să fie pre toate... surori amândouă“ (2). Ele, întorcându-se în țară, din îndelungata-le pribegie (3), au intrat de sigur în stăpânirea acestor moșii, recâștigând tot odată și pe cele înstrăinate, între cari și Strehaia. Așa se face că această moșie a devenit, prin zestre, proprietatea Postelnicului Constantin Cantacuzino și nepotului său Istratie vel Postelnic, dela cari a cumpărat-o, am văzut, Matei Basarab.

Așa dar pe la sfârșitul secolului al XVI-lea Strehaia eră proprietatea lui Radu Șerban dela maică-sa Doamna Maria și dela „părinții dumneai“. Acești părinți însă n'au fost alții decât vestiții boieri Craiovești (5), cari sunt în aceiași vreme și „moșii“ lui Matei Basarab (6) — despre care el vorbește în brisovul de danie din 1650. — Pe de altă parte știm că întinsele proprietăți ale Craioveștilor au fost împărțite, la stângerea neamului lor în line bărbătească, între neamul lui Radu Șerban și neamul boierilor din Brâncoveni al lui Matei Basarab (7). Și că Strehaia făcea parte din aceste proprietăți ne-o mai dovedește o carte a lui Alexandru Cuconul din 1627 (=7136) Octomvrie 29 cătră sătenii satului Strehaia, prin care-i cheamă la Divan să se judece

(1) *Condica Strehaii*, f. 5.

(2) Publ. de d-l N. Iorga, în *Socotelile Sibiiului*, *Anal. Acad. Rom.*, seria II, t. XXI, mem. sec. ist., p. 290.

(3) V. Iorga, *Despre Cantacuzini*, pp. LVI—LXI.

(4) Testamentul lui Radu Șerban, *l. c.*

(5) V. Iorga, *Inscripții din Bisericile României*, I., pp. 85—6.

(6) Elie Nicolescu, Din descendența Craioveștilor, în *Rev. p. ist., arh. și fil.* a. V (1903), v. IX, p. 200 sq. Cf. și Iorga, *Studii și Documente*, V. p. 305, doc. din 1679 (=7187) Iunie 17 pentru satul Băilești ot sud Dolj a lui Constantin Brâncoveanu vel Agă, în care se spune că acest sat a fost a lui Matei-Voevod „despre strămoșii lui Craiovești.“

(7) Elie Nicolescu, *ibidem*, p. 205; N. Iorga, *Despre Cantacuzini*, p. LVII; Ionescu-Gion, Boierii Craiovești, în *Rev. p. ist. arch. și fil.*, a IV (1902), v. VIII, p. 78.

pentru rumânie cu Constantin Cupariul, și în care se spune că aceștia, sătenii, „*au fost rumâni de moșie ai Craioveștilor*“ (1).

Rămâne dar bine hotărît că Strehaia făcea parte din întinsul patrimoniu al boerilor Craiovești al căror rol de frunte, ca Bani ai Craiovei, în politica Țerii-Românești umple un veac întreg din istoria acestei Țerii, între 1450 și 1550 (2). Iar vechimea de proprietate a acestui patrimoniu se urcă — cum ne spune un document din 1668 Februarie 7, dela Radu Leon (3), pentru proprietățile Postelnicesei Ilinca Cantacuzino și un altul din 1679 Iunie 17, dela Șerban-Vodă (4), pentru proprietățile lui Constantin Brâncoveanu, până în „*descălecata țerii*“.

Așezarea pe care au avut-o stăpânii dintâi ai Strehaii — Craioveștii — acolo, se arată a fi fost foarte veche și foarte temeinică. Așa cel puțin reese din mărturia elementelor istorice ale tradiției privitoare la ea și din felul cum se prezentă; până mai deunăzi, mănăstirea reclădită de Matei-Vodă în locu-i.

Într'adevăr, înfățișarea de acum a mănăstirii Strehaia și a împrejurimilor ei în ruine ne arată că această ctitorie a lui Matei Basarab a avut o întocmire cu caracter *domnesc*: biserica mare, de piatră, cu turn măreț și puternic, avea — ca și aceia a palatului domnesc din Târgoviște — un *Cafas* (5), care era legat prin mijlocirea unui coridor de casele domnești (6), a căror ruine au acoperit până mai deunăzi curtea foarte mare a bisericii (7), împrejmuită și acum cu ziduri puternic întărite în cari se mai văd încă urmele meterezurilor cetățuiei de apărare de odinioară (8). Matei Basarab n'a făcut însă toate aceste, cum s'ar

(1) Orig. Acad. Rom., doc. No. 38—XLII.

(2) Iorga, *Studii și Documente*, III, p. XLIV sq. și *Geschichte des Rumänischen Volkes*, I, p. 367; A. Lăpădatu, *Vlad-Vodă Călugărul*, București 1903, p. 31 nota 5.

(3) N. Iorga, *Documentele Cantacuzinilor*, București 1902, p. 73.

(4) Iorga, *Studii și Documente*, V, p. 305.

(5) Loc destinat pentru familia domnească a ascultă slujba dumnezeiască în biserică. V. N. Iorga, *Sate și Mănăstiri*, București 1904, p. 346.

(6) Frunzescu, *Dicționar topografic și statistic al României*, București 1872, p. 462.

(7) I. Slavici și G. Mandrea, *Monumentele naționale*. Raporturi de —, București 1882, partea II-a, p. 189 și Frunzescu, *o. c.*, I. c.

(8) Iorga, *Sate și Mănăstiri*, p. 345.

putea crede, pentru a corespunde unor necesități ale timpului său, căci atât Domnia cât și Bănia nu mai aveau acum nici o legătură cu Strehaia, a căreia însemnătate scăzuse foarte mult. Ci le-a făcut din pietate față de „moșii“ săi — Craioveștii — ca o *restaurare*, am putea zice, sub raportul caracterului ei domnesc, a vechii lor așezări de acolo — a căreia amintire noua întocmire a lui Matei Basarab ne-a păstrat-o și în portretele stăpânilor-ctitori de pe la 1500: Barbul Banu, Pârvul marele Vornic și Danciul asemenea mare Vornic (1).

Cât despre știrile ce le posedăm cu privire la așezarea dela Strehaia dinnainte de Matei-Vodă, ele ne vin mai toate dela tradiție. Căci, de sigur, atât știrea dată de Fotino (2) cât și cea dată de Raportul austriac din 1731 asupra mănăstirilor oltene (3), precum că Mihai Viteazul, înainte de a se face Domn, a zidit la Strehaia, pe ruine vechi, o mănăstire înconjurată cu ziduri, au ca izvăr, amândouă, tradiția care ne spune că Mihai, fiind învins de Turci, în luptele ce a avut cu ei spre Craiova, s'a retras la Strehaia, în castelul tatălui său Pătrașcu-Vodă — în care castel se și nascuse — așezându-și trupele, cu tunuri, la Comanda și Straja. Astfel fortificat, noaptea s'a apucat să zidească mănăstirea și fiind întuneric a zidit-o în grabă cu altarul spre Sud (4).

Elementele istorice din care s'a alcătuit această tradiție ne sunt însă cunoscute. Căci am văzut că Strehaia ajunsese în stăpânirea familiei lui Mihai-Viteazul și anume în stăpânirea fiului său Niculae Pătrașcu-Vodă prin soția acestuia Doamna Ancuța, fiica lui Radu Șerban. Mai mult încă, documentele ne spun chiar că Strehaia căzuse „pre legătura domnească“ în timpul lui Mihai-Vodă (5). Și dacă, în sfârșit, ne vom mai aminti de împrejurarea că Marele Voievod, înainte de domnie, stăruise prin părțile Mehedinților ca Ban mic (ispravnic) al ținutului (6), vom

(1) N. Iorga, *Inscripții din Bisericiile României*, p. 211 și *Sate și Mănăstiri*, p. 345.

(2) Fotino, *Istoria generală a Daciei*, trad. de G. Sion, București 1859, III, p. 181.

(3) Hurmuzaki, *Documente*, VI, p. 442.

(4) *Marele Dicționar Geografic al României*, București 1902, V, p. 472.

(5) Doc. din 1654 (- 7162) Iunie 25 și din 1650 (- 7158) Martie 6; *Condica Strehaili*, ff. 7 sq. și 5 sq.

(6) Iorga, *Istoria lui Mihai-Viteazul*, în *Convorbiri literare*, XXXVI (1902), p. 238 și I. Sârbu, *Istoria lui Mihai-Vodă Viteazul*, București 1904, I, p. 61.

înțelege ușor cum s'a putut alcătui tradiția care-i leagă numele de vechia așezare Craiovească dela Strehaia.

Desbrăcând astfel tradiția de aceste elemente istorice, mai rămâne mărturia despre existența așezării (castelului) dela Strehaia pe la jumătatea secolului al XVI-lea (pe vremea lui Pătrașcu-cel-Bun, tatăl lui Mihai Viteazul) (1), mărturie căreia—din cele constatate până acum—noi trebuie să-i dăm toată crezarea și să stabilim astfel, cu ajutorul ei, legătura de continuitate a așezării domnești dela Strehaia între 1500 — vremea Craioveștilor și 1600 — vremea lui Mihai Viteazul și Radu Șerban.

Așa dar Strehaia posedă, încă înainte de Matei Basarab, o așezare cu caracter domnesc, a cărei vechime se poate rădica până pe la 1500, vremea vestitului Barbu Banul Craiovescu și a fraților săi.

Cu aceste două rezultate câștigate — stăpânirea Strehaiei în sec. al XVI-lea și, fără îndoială, și în sec. al XV-lea de către Craiovești și existența acolo, cel puțin pentru sec. al XVI-lea, a unei foarte temeinice așezării a lor — putem trece la analiza și interpretarea tradiției care așează al doilea scaun al Băniei oltene la Strehaia. Ea începe „*Istoria Țerii Românești de când au descălecat pravoslavnicii creștini*“, — și sună astfel:

„Însă dintâiu isvodindu-se de Românii carii s'au despărțit de Romani și au pribegit spre mează-noapte. Deci trecând apa Dunării, au descălecat la Turnul-Severinului, alții în Țeara-Ungurească, pre apa Oltului și pre apa Mureșului și pre apa Tisei, ajungând și până la Maramureș. Iar cei ce au descălecat la Turnul-Severinului s'au tins pre sub poalele munților până la apa Oltului, alții s'au pogorît pre Dunăre în jos, și așa umplându-se tot locul de ei, au venit până în marginea Nicopoi.

„*Atuncea s'au ales dintr'înșii boiarii, carii au fost de neam mare, și puseră banoveți un neam ce le zicea Basarabii, să le fie lor cap, adecă mari-bani. Și așezară întâiu să le fie scaunul la Turnul Severinului, al doilea scaun s'au pus la Strehaia, al treilea scaun s'au pogorît la Craiova. Și așa fiind, multă vreme au trecut, tot ei oblăduind acea parte de loc*“ (2).

(1) Domnește între Ianuarie 1553 și Decemvrie 1557.

(2) *Istoria Țerii-Românești*, ed. Ioanid, București 1859. — Ed. din *Magazinul istoric*, IV, p. 231. Pentru neînsemnatele deosebiri de redacție, cf. Onciul,

Această tradiție, în forma transmisă nouă prin *Cronica Țerii*, n'a fost fixată prin scrisoare decât în primele decenii ale secolului al XVII-lea (1). Și s'a alcătuit — cum zice d-l Iorga — din ideia, confusă, despre originea noastră romană, din cunoașterea hotarelor Bănatului, din tradiția că au fost odată Bani la Severin și Strehaia și din noțiunea contemporană a Băniei oltenene (2), — ca organism politic mai vechiu decât Țara-Românească față de care și-a păstrat multă vreme caracterul ei autonom.

Așa fiind, să vedem mai întâiu cine eră „acel neam ce le zicea Basarabi“, pe care „boiarii carii au fost de neam mare“, îl puseră „să le fie lor cap: Banoveți adecă mari-Bani“?

Cel mai vechiu neam pe care documentele noastre — din ultimele decenii ale sec. al XV-lea (3) — ni-l arată ca ocupând însemnata diregătorie de mari-Bani ai Olteniei e acel bine cunoscut nouă, în fruntea căruia a stat Barbu Banul (4), fiul vestitului Neagu Craiovescu (5). Într'adevăr, dela acest Barbu Banul și până la omonimul său din timpul lui Mircea Ciobanul, ultimul descendent în linie bărbătească al neamului său Craiovesc (6), de-

Originile Principatelor române, București 1899, p. 109 nota 2.—Fotino (*Istoria generală a Daciei*, III, p. 181) și Tunusli (*Istoria Țerii-Românești*, trad. de Sion, București 1863, pp. 176 și 179) pun și ei — tot după tradiția Cronicei — al doilea scaun al Băniei la Strehaia.

(1) Onciul, *Originile Principatelor române*, pp. 7—9.

(2) Const. Căpitanul Filipescu, *Istoriile Domnilor Țerii-Românești*, ed. N. Iorga, București 1902, p. 2, nota 1.

(3) V. tabla de documente dintre 1482 și 1496 dela A. Lăpădatu, *Vlad-Vodă Călugărul*, București 1903, pp. 71—77; asemenea lista divanelor domnești din doc. dintre 1530—1545, la E. Nicolescu, În jurul lui Laiot Basarab, în *Literatură și Artă Română*, a. VII (1903), pp. 642—667; iar pentru date din documente dintre 1500—1530, în special, N. Iorga, *Studii și Documente*, VI, p. 392 sq. — D-l I. Bogdan, *Istoriografia română și problemele ei actuale*, discurs de recepție în Academie, București 1905, pp. 23—4, a arătat de altfel că numai la sfârșitul sec. al XV-lea se poate susține, istoricește, existența Bănatului Craiovei sau al Olteniei.

(4) Hasdeu, *Istoria Critică*, București 1875, I, p. 81 și Bogdan, *Istoriografia română*, p. 24.

(5) Cariera lui la I. Bogdan, *Documente pricivoare la relațiile Țerii-Românești cu Brașovul și Țara Ungurească în sec. XV și XVI*, București 1905, I, p. 272, nota

(6) Iorga, *Despre Cantacuzini*, p. LVII, nota.

regătorie de mari-Bani ai Olteniei s'a păstrat, moștenindu-se am putea zice, aproape numai între membrii acestui neam: Barbu, Pârveu, Preda, Barbul II (1). Această îndelungată Bănie ereditară a Craioveștilor, într'o vreme când organizația cu caracter specific autonom a Olteniei se mai păstră încă față cu Țara-Românească, influența lor hotărîtoare în afacerile politice ale Domniei și ale Țerii (2), precum și însemnata lor avere de întinse proprietăți olteneste făcură ca amintirea neamului lor mai ales între toți „boiarii cari au fost de neam mare“ să se păstreze încă multă vreme și să fie încă vie în mintea poporului nostru la începutul sec. al XVII-lea, când am văzut că s'a fixat prin scrisoare tradiția întâiei organizații a Olteniei prin Banoveți, mari-Bani. Căci aceștia nu sunt alții decât *Craioveștii*.

Dacă e însă așa, cum se explică spusa aceleiași tradiții că *Banoveții* au fost „un neam ce le ziceă *Basarabi*“? Iată cum.

Căsătoria lui Basarab-cel-Tânăr (Țepeluș) cu o soră a Craioveștilor—Neaga (3)—înruște neamul acestora cu ramura cea legitimă a Dinastiei țerii,—a Dăneștilor, cum i se ziceă în secolul al XV-lea (4). Influența Craioveștilor celor puternici și bogați asupra neamului lui Basarab-cel-Tânăr — slăbit, covârșit, redus chiar în lupta ce purtă pentru domnie cu ramura rivală și mult mai puternică a Dinastiei, cu Drăculeștii,— a fost însă hotărîtoare pentru soarta lui: a fost absorbit în sânul familiei Craiovești; căci după moartea tragică a lui Țepeluș la Glogova (5),

(1) Iorga, *Studii și Documente*, III, p. XLIV sq. și VI, I. c.; A. Lăpădatu, *Vlad-Vodă Călugărul*, p. 31 nota 5; I. Bogdan, *Relațiile Țerii-Românești cu Brașovul*, pp. 305 și 354; idem, *Documente și regeste privitoare la Relațiile Țerii-Românești etc.*, București 1902, pp. 152, 171, 231—2.

(2) V. mai sus, p. 21 n. 2.

(3) Iorga, *Studii și Documente*, III, p. XLIV; Idem, *Geschichte des Rum. Volkes*, I, p. 368.

(4) Chiar și la începutul sec. al XVI-lea tot așa i se zicea.—Cf. Nicolai Oláhi, metropolitae Strigoniensis, *Hungaria et Atila etc.*, ed. Kollar, Viena 1763, cap. XII, § 2 (p. 55): „In hac provincia (Transalpina), a maiorum nostrorum temporibus *ad nostram aetatem* (deci până în vremea autorului, care-și scria cartea pe la 1536—7) *duae fuerunt familiae*, in initio ex eadem domo ortae: altera *Dana*, a Dano Vaivoda, altera a Dragula, *Dragulana*.... și § 5 (p. 57): *Hae duae familiae, in hunc diem mutuo conflictantur*“.

(5) V. I. Bogdan, *Relațiile Țerii-Românești cu Brașovul etc.*, I, p. 183.

nevrânicul său fiu Neagoe rămase sub îngrijirea și ocrotirea exclusiv a Craioveștilor cari izbutesc să-i câștige domnia Țerii-Românești în 1512 (1). Domnia mai lungă și mai întemeiată a acestui nou „Basaraba“ nu numai că ridică vaza numelui neamului său—care de acum înainte va fi numit și *Basarabesc* (2)—dar face ca el să se resfrângă și asupra neamului Craiovesc, al maicii sale.

Așa fiind, înțelegem de ce Cronica Țerii — în partea sa alcătuită pe temeiul mărturiilor contimporane — spune că numele „de moșie“ al celui „neam care eră mai ales“ și asupra căruia s'au îndreptat persecuțiile lui Mihnea-cel-Rău (1508—1510) eră „Banoveți adecă Basarabești“ (3): — pentru că acest neam eră neamul marilor Bani ai Craiovei din naintea și din urma anului 1500, al Craioveștilor, care a fost, cum am spus, cuprins întreg în numele generic de *Basarabești*.

Când apoi, prin moartea lui Teodosie, fiul lui Neagoe Basarab, se stinge cu totul, în linia bărbătească, ramura băsăra-bească a Dinastiei (4), — urmașii Craioveștilor rămân să poarte mai de-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) Iorga, *Studii și Documente*, III, p. XLIV sq.

(2) Din pricina ca în acel timp fuseseră mai mulți membrii ai familiei cari purtau numele de *Basarab*, — precum la începutul sec. al XV-lea fuseseră mai mulți cari purtaseră numele de *Dan*. — Numele generic de *Băsăra-bești* apare mai întâi în Cronica Țerii, apoi și în doc. interne. Până în sec. al XVI-lea însă nici odată nu întâlnim decât forma singulară *Basarab* — care eră un nume comun și în popor (cf. Iorga, *Geschichte des Rum. Volkes*, I, 254 nota 1)—sau țara lui *Basarab*. V., de ex., Zimmermann-Werner, *Urkundenbuch zur Geschichte des Deutschen in Siebenbürgen*. Hermannstadt 1892. I, pp. 410 (No. 454), 441 (No. 483), 458 (No. 503) și 467 (No. 515); Fejér, *Codex Diplomaticus Hungariae*, t. VII. v. III (Buda 1835), doc. a. 1351 și t. X, v. VIII (Buda 1843), doc. a. 1398; Hurmuzaki-Densușianu, *Documente*, I, pp. 591 (No. 467), 601 (No. 476), 623 (No. 497), 625 (No. 498), 627 (No. 499), 629 (No. 502) și 698 (No. 551); în sfârșit còpiile de documente ardelenice din arh. Brașovului, Sibiiului și Bistriței la Acad. Rom. — Cât pentru numele de Țara *Basarabiei*, *basarabească* sau a *Basarabilor*, întrebuințate mai ales de Poloni, v. Hasdeu, *Istoria Critică*, ed. 2-a (1857), I, pp. 61—66.

(3) *Istoria Țerii—Românești*, ed. Ioanid, p. 14. = Ed. din *Magazinul istoric*, IV, p. 243. Cf. și Iorga, *Studii și Documente*, III, p. XLIV.

(4) Pentru pretendenții domnești ce se dedeau urmași ai lui Neagoe—Barbu și Basarab — v. Iorga, *Pretendenți domnești în secolul al XVI-lea*. București 1897, p. 35—6; apoi, *Studii și Documente*, III, pp. 44 și 50.—Celălalt neam, *Vladislav*, al ramurei legitime a Dinastiei se stinge și el cu Moise-

parte, în tot cursul sec. al XVI-lea, numele Basarabilor stinși. Și atât de mult se identifică ei cu acest nume, încât, în secolul al XVII-lea, și-l vor însuși chiar și coborătorii în linie femească ai Craioveștilor. Căci Radu Șerban și Matei-Vodă, cari se numesc cu atâta mândrie Basarabi, sunt coborători ai Craioveștilor numai prin femei. (1) Așa dar — la începutul secolului al XVII-lea — când s'a fixat prin scrisoare tradiția atunci alcătuită a Cronicei despre organizarea Olteniei prin marii săi Bani, — *Basarabi* eră numit întregul neam al Craioveștilor, în care se contropise cu totul, prin Basarab-cel-Tânăr, prin Neagoe-Vodă și nevrâstnicul Teodosie, neamul adevăraților Basarabi.

Iată de ce alcătuitorul tradiției din Cronica Țerii a putut zice că *Banoveții* eră „un neam ce le zicea *Basarabi*“ : — pentru că, cum s'a arătat mai sus, acești Banoveți ai tradiției cronicărești nu sunt alții decât *Craioveștii* (2).

Aceasta știind-o, putem trece la explicarea pasagiului din tradiția Cronicei care așează cel de al doilea scaun al Băniei oltene la Strehăia și dela care atârnă, cum s'a spus, explicarea tradiției despre reședință la Strehăia a scaunului Epsicopiei oltene înainte ca acesta să fi ajuns la Râmnic.

Singurul pasagiu din întreaga tradiție a Cronicei despre descălecatul Țerii, care ne transmite un adevăr istoric pe deplin constatat azi, este tocmai acela ce ne preocupă pe noi: „Și așezară (Banoveții) întâiu să le fie scaunul la *Turnul-Severinului*, al doilea scaun s'au pus la *Strahaia*, al treilea scaun s'au pogrît la *Craiova*.“

Istoriceste, într'adevăr, cei întâi Bani ai noștri se constată la

Vodă (1529—1530 August), care și el se înrudise cu Craioveștii (v. Iorga, *Studii și Documente*, III, p. L—LI), luând în căsătorie pe o fiică a lui Barbu Banul (comunicare a d-lui St. Nicolaescu), cu care, desigur, a avut pe Domnița Zamfira, ctitora Prislopului de lângă Hațeg.

(1) V. Elie Nicolescu, Din descendența Craioveștilor, în *Rev. p. ist., arh. și fil.*, a. V, p. 212 sq.; Iorga, *Inscripții din Bisericile României*, pp. 85—6.

(2) În cunoscuta formulă logică, încheerea aceasta reeșe din următoarele premise dovedite în cele precedente :

Banoveții = Craiovești
Craioveștii = Basarabi,

Banoveții = Basarabi

Severin, și anume în a doua jumătate a sec. al XIV-lea (1), după ce Bănatul Severinului ajunge pentru a doua oară în stăpânirea Românilor (2). Curând însă — fără îndoială odată cu întoarcerea Severinului la Unguri (3) — ei dispar pentru a nu reapare decât mult mai târziu: în preajma secolului al XVI-lea — și nu mai înainte — ca Bani, de astă dată, „de Craiova“ (4), cu reședința în târgul cu același nume, care de aci înainte și prin această împrejurare va căpăta însemnătatea lui deosebită de mai târziu (5).

Din întreg acest complex de împrejurări istorice aci rezumate, s'a păstrat, pentru timpurile următoare, numai amintirea scaunului Băniei celei vechi dela Severin și a așezării Băniei celei nouă dela Craiova. A trebuit deci, cu necesitate, să se nască în mintea iscoditorilor și reconstituitoilor după vremuri ai trecutului nostru întrebarea: unde a putut fi scaunul Băniei — a căreia continuitate nu eră pusă la îndoială — după ce acest scaun a părăsit Severinul și înainte ca el să se așeze la Craiova? Sau precizat după cunoștințele noastre de azi: în cursul secolului al XV-lea, de când Baniii părăsesc Severinul căzut în mâinile Ungurilor și până îi întâlnim la Craiova, unde a fost scaunul Băniei lor?

S'a răspuns: — la *Strehaia*.

Pentru că, credem, se păstra încă în amintirea vremii faptul că acolo și-au avut reședința neamul Craioveștilor, cei întâi Bani ai Olteniei, înainte de a se așeza statornic la Craiova, ceea ce s'a întâmplat după ce Severinul a căzut în mâinile Turcilor, la începutul secolului al XVI-lea (6). Intr'adevăr, am văzut că la Strehaia — în secolul al XV-lea și al XVI-lea — stăpâneau, ca proprietari, Craioveștii, și că tot acolo își aveau ei și o reședință foarte temeinică, cu caracter domnesc chiar. E de admis deci,

(1) Iorga, *Geschichte des Rum. Volkes*, I, pp. 279 și 287; I. Bogdan, *Istoriografia română*, pp. 23—4.

(2) D. Onciul, Titlul lui Mircea-cel-Bătrân și posesiunile lui, în *Convorbiri literare*, XXXVI (1902), pp. 52—3, și Iorga, Luptele pentru stăpânirea Vidinului, *ibidem*, XXXIV (1900), p. 989.

(3) Iorga, *ibidem*, p. 996 sq.

(4) Iorga, *Geschichte des Rum. Volkes*, I, p. 335, și I. Bogdan, *Istoriografia română*, p. 24.

(5) Iorga, *ibidem*, I, pp. 195—6; Bogdan, *ibidem*, p. 24

(6) Iorga, *Geschichte des Rum. Volkes*, I, p. 335; Bogdan, *Istoriografia română*, p. 24.

că în secolul al XV-lea, înainte de a se așeză la Craiova, Craioveștii au residat la Strehaia. Cum însă acești Craiovești nu sunt alții decât „Banoveștii”, tradiției Cronicei — acei despre cari se știa că „multă vreme tot ei au obladuit (ca Bani) acea parte de loc (Oltenia)“, — s'a admis și s'a crezut în urmă că în vremea stăruinței lor la Strehaia, *acolo a trebuit să fi fost și scaunul Băniei*.

Astfel a intrat Strehaia în tradiția Cronicei noastre despre descălecatul țerii și, în special, despre organizarea Olteniei prin marii săi Bani, ca reședința a celui de al doilea scaun al Băniei

Și acum, după ce am arătat cum s'a alcătuit tradiția scaunului bănesc dela Strehaia, să arătăm cum s'a alcătuit și aceea a scaunului episcopal mai vechiu tot de acolo.

Se știe că în a doua jumătate a secolului al XIV-lea, la 1370, asemenea cu prilejul reîntoarcerii Bănatului Severinului în stăpânirea Românilor, s'a întemeiat în acele părți ale Olteniei noastre o Mitropolie (1) cu reședința în Severin (2). Această Mitropolie n'a ținut însă nici măcar atâta cât a ținut Bănia Severinului. Căci în urma lui Antim, cel dintâi Mitropolit al Severinului, mărturiile istorice de până acum nu ne mai scot la iveală nici un Arhiepiscop (3), care să fi stat în fruntea vre-unei organizațiuni bisericesti în părțile Bănatului Olteniei noastre, până la începutul secolului al XVI-lea, când, sub Radul-cel-Mare (1496—1508), se întemeiază Episcopia „noului Severin“ cu scaunul la Râmnic, de unde și numele mai comun de aceea a Râmnicului (4). Totuși, precum s'a păstrat timpurilor următoare, amintirea scaunului Băniei celei vechi dela Severin și a așezării celei nouă dela Craiova, asemenea s'a păstrat amintirea scaunului Mitropoliei celei vechi dela Severin (5) și amintirea așezării scaunului Episcopiei celei nouă

(1) Iorga, *Geschichte des Rum. Volkes*, I, pp. 277 și 335; N. Dobrescu, *Întemeierea Mitropoliilor și a celor dintâi mănăstiri din țară*, București 1903, p. 49 sq.

(2) Dobrescu, *ibidem*, p. 53.

(3) Atanasie, care apare în actele Patriarhatului Constantinopolitan dintre 1389 și 1401 ca Mitropolit al Severinului și care s'a relevat mai întâiu în articolul Mitropolia Severinului din *Enciclopedia Română* (v. III, p. 942; cf. și N. Dobrescu, *op. cit.*, p. 57), după toate indicile a rămas în Constantinopol (*Enciclopedia Română*, I. c.).

(4) Iorga, *Geschichte des Rum. Volkes*, I. p. 388.

(5) Ghenadie Enăceanu, *Vizite canonice*, cap. Turnu Severin.

dela Râmnic. Și precum în mintea iscoditorilor și reconstitutorilor după vremuri ai trecutului nostru, continuitatea organizării politice a Olteniei (Banja) nu eră pusă la îndoială, asemenea nu eră pusă la îndoială nici continuitatea organizării bisericești a Olteniei (Episcopia). Iată de ce, cu necesitate, a trebuit să se nască la rândul său și întrebarea: unde a fost scaunul Episcopiei oltene înainte de a se așeza la Râmnic?

S'a răspuns: — la *Strehaia*.

Pentru că eră datina ca autoritatea superioară bisericească să urmeze celei politice. Și fiindcă calea aceștia fusese — spuneă tradiția — dela Severin la Craiova prin Strehaia, asemenea calea organizației superioare bisericești a Bănatul oltean trebuia să fie dela Severin la Râmnic *tot prin Strehaia*.

Așa fel, credem, s'a alcătuit tradiția existenței, la Strehaia, a scaunului Episcopiei oltene, înainte ca acesta să se fi așezat la Râmnic, — tradiție pe care ne-o mărturisește pisania comemorativă actului întemeierii, în 1673, a Episcopiei Strehaii, și a căreie explicare am cercat s'o scoatem din aceste pagine.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

